

25.05x30.72	1/2	16	עמוד	כותרת	גלובס -	01/2024	88969823-3
וסגן דיקן בי"ט אריטון למנהל עסקים אונברסיטת רייכמן - 84260							

צ'ופר לבעלי שני גבוה? הטבת המס שעולה למדינה סו מיליארד שקל בשנה

פעם אחר פעם מאיימים במשרד האוצר בביטול הטבת המס לחוסכים בקרנות ההשתלמות, לאחרונה בעקבות נטל הוצאות המלחמה על התקציב • לצד כלכלנים שגורסים כי הקרנות כבר מזמן אינן משמשות לייעודן המקורי, וכי נהנים מההטבה בעיקר העשירונים העליונים, טוענים בהסתדרות שמדובר בחיסכון המאפשר לעובדים מהשורה להתמודד עם יוקר המחיה בישראל • האם זה צפוי להשתנות?

עצמן, ונקודות הזיכוי בגין ילדים שמקטינות את תשלומי מס הכנסה. ניתוח של אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר, העלה כי הטבות המס בגין קרנות ההשתלמות לשנה הקרובה (2024) מוערכות בכ-10.7 מיליארד שקל, ומורכבות מהטבות בגין ההפקדה - בסך 8.5 מיליארד שקל, ועוד 2.2 מיליארד שקל בגין הפטור מרווחי ההון הנצברים על הכספים.

רו"ח שלומי שוב, שהנחה את הדיון של "שווי הוגן", מנה שני עיוותים במצב הקיים: "ככל שיש הטבות מס, הן צריכות להיות על השולחן ולא תחת תחפושת. הרי אף אחד לא באמת משתמש בכסף המופקר בקרנות ההשתלמות כיום להשתלמות מקצועית, גם אם זה היה הרציונל המקורי", אמר. "מדובר בתחליף שכר, והשאלה היא האם יש לחייבו במס הכנסה או לתת לו פטור?".

בעיה נוספת לדבריו היא חברתית, כשניתוח האוצר מלמד כי "82% מהטבות המס בהפקדה (של כספי קרן ההשתלמות) ניתנות לשני העשירונים העליונים (במונחי שכר, ח"ש)".

לעומתו, פרופ' אמיר ברנע שהשתתף בדיון התריע כי פגיעה בהטבה על קרנות ההשתלמות "עלולה לגרום לעזווע בהסכמי השכר ובסופו של דבר לעליית שכר". ברנע הציע להעביר את הפטור ממס על קרנות ההשתלמות לחיסכון הפנסיוני של הציבור, כך שהשכר (נטו) של העובדים לא ישתנה, או לחילופין לבטל את הטבת המס כחלק מתוכנית מיסוי כוללת.

"החסכונות ינפחו הנדל"ן או יוסטו לחו"ל"

מי ששומרת על קו לחמני שכאמור נטרל עד היום בהצלחה מרובה את הרעיונות של האוצר, היא ההסתדרות. עמית בן צור, מנהל מכון המחקר של ההסתדרות, הדגיש כי מאות אלפי עובדים מאוגדים מפקידים לקרנות ההשתלמות - מעובדי קבלן בענפי הניקיון והשמירה, דרך עובדי הבניין, המלונאות, לצד 100 אלף מורים ומספר דומה של עובדי הרשויות המקומיות - עובדים שאינם משתכרים שכר גבוה לדבריו. "החיסכון הזה מאפשר לאנשים

מימין: רו"ח שלומי שוב, פורום "שווי הוגן", פרופ' אמיר ברנע
צילום: איל יצהר, אוריה תדמור

הכספים של החוסך לפנסיה. מדובר בהטבה שהמעסיק אינו מחויב לתת לעובדיו והיא נתפסת כ"צ'ופר" שממנו נהנים בדרך כלל בעלי השכר הגבוה במשק. קרן ההשתלמות מאפשרת למי שחוסך דרכה במשך 6 שנים, לקבל את כספו לאחר מכן כשהוא נזיל ובעיקר פטור ממס רווחי הון (25%), כאשר החיסכון בקרן הוא ללא מגבלת זמן. הטבות המס בקרנות ההשתלמות עדיפות כמעט בכל פרמטר ביחס לחלופות בחיסכון ארוך הטווח (ראו טבלה).

עיקר החוסכים בקרנות ההשתלמות הם השכירים, אשר מפרישים סכום השווה ל-10% ממשכורתם מדי חודש (בדרך כלל 2.5% העובד ועוד 7.5% מטעם המעסיק) - עד לתקרת שכר חודשית של 15,712 שקל. עצמאים יכולים גם כן להפריש לעצמם לקרן השתלמות, וגם שכירים במעמד עצמאי בהליך שמוכר ככל הנראה לחלק קטן מהציבור.

התוצאה ברבות השנים הפכה את קרנות ההשתלמות ל"מפלצת" עצומה בהיקף הנכסים המנוהלים דרכה - כ-330 מיליארד שקל כיום, יותר מכל אפיק אחר בשוק הגמל הישראלי.

חשש לעזווע בהסכמי השכר במשק

לפי הנתונים שעלו בדיון "שווי הוגן" קרנות ההשתלמות הפכו לאפיק השלישי בהיקף הטבות המס שמעניקה המדינה, אחרי ההטבה בהפקדות לקרנות הפנסיה

רייכמן) בסוגיית מיסוי קרנות ההשתלמות, חושפים את הרציונל שמוביל את העימות הנוכחי בנושא. טמקין הבהיר כי המלחמה בעוה "תעלה הרבה כסף. אנחנו לפני זעזוע פיסקאלי שילווח אותו עוד הרבה שנים. להגיד לסגור משרדי ממשלה, זה קל - אבל צעד כזה יכול להביא מיליארד שקל. בקרנות ההשתלמות אנחנו מבררים על הטבה ששווה יותר מ-10 מיליארד שקל בשנה. האלטרנטיבה לכך היא שכל אזרחי המדינה ישלמו עוד 2.5% מס הכנסה, או להעלות את המע"מ ב-1.5%".

טמקין גם התקומם נגד הרטריות שבהפקדה לקרן השתלמות, לפעמים באותה חברה: "קם אדם בבוקר לעבודה ויש לו קרן השתלמות, ולאחר איז, שניהם באותה רמת שכר", אמר והוסיף כי אם במקום לבטל את הפטור, יועלה מס הכנסה או המע"מ, זו תהיה פגיעה בכלל עובדי המשק, כשמי שאין לו קרן השתלמות פשוט ייפגע יותר.

"מפלצת" נכסים במאות מיליארדים

קרנות ההשתלמות הן מכשיר חיסכון לטווח בינוני-ארוך שנועדו במקור לממן השתלמויות מקצועיות עבור עובדים, אך עם הזמן הפכו לאפיק חיסכון מבוקש במיוחד בקרב שכירים ועצמאים, כשהכספים שנצברים בהן משמשים לא אחת למימון הוצאה חד פעמית גדולה (רכישת רכב, שיפוץ הבית, טיול משפחתי בחו"ל), או להמשך צבירת

חזי שטרנליכט

משל יהודי מפורסם מספר על הרב שהציע לאחר מבני הקהילה, שהתלונן על הצפיפות בביתו, להכניס לתוכו עז, רק כדי שיוציא אותה שבוע לאחר מכן ואז יחוש שהבית הפך למרווח. יש הסבורים כי משרד האוצר עושה שימוש ב"עז" משלו, כשהוא מעלה מפעם לפעם הצעה לבטל את הטבת המס הניתנת לחוסכים בקרנות השתלמות, בעת דיוני התקציב. ההיסטוריה מלמדת כי עד היום, לאחר מאבק קצר של כיפופי יריים מול ההסתדרות (המתנגדת הגדולה והקולנית ביותר למהלך), הוא נסוג מכוונותיו.

כך היה גם לאחרונה כשמשרד האוצר, תחת השר בצלאל סמוטריץ', בחן את ביטול הפטור ממס על קרנות ההשתלמות, אך הגזירה לא הופיעה בסופו של דבר בעדכוני תקציב 2024 שאושרו בממשלה בשבוע האחרון.

עם זאת, לא בטוח שנאמרה המילה האחרונה בנושא. הסיבה לכך היא הבור התקציבי שגורמת המלחמה שפרצה באוקטובר, ושכלכלני בנק ישראל העריכו כי תעלה למשק כ-200 מיליארד שקל. הוצאה שכזו מחייבת את האוצר לאתר מקורות תקציביים חדשים, כדי לרסן את הזינוק הצפוי בגירעון, שצפוי לעמוד ב-2024, לפי הערכות עדכניות, על 6.6% מהתוצר.

דברים שאמר בשבוע שעבר סגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר, איתי טמקין, בדיון של פורום "שווי הוגן" (כאוניברסיטת

"ההפסד" של המדינה בקרנות ההשתלמות

8.5 מיליארד שקל הטבת מס על ההפקדות

2.2 מיליארד שקל פטור ממס רווחי הון

13.49x31.78	2/2	17	עמוד	גלובס - כותרת	01/2024	88969822-2
וטגן דיקן בי"ט אריטון למנהל עסקים אונברסיטת רייכמן - 84260						

הטבות המס על מוצרי חיסכון בישראל - מדריך למשתמש

יש הטבה X אין הטבה ✓

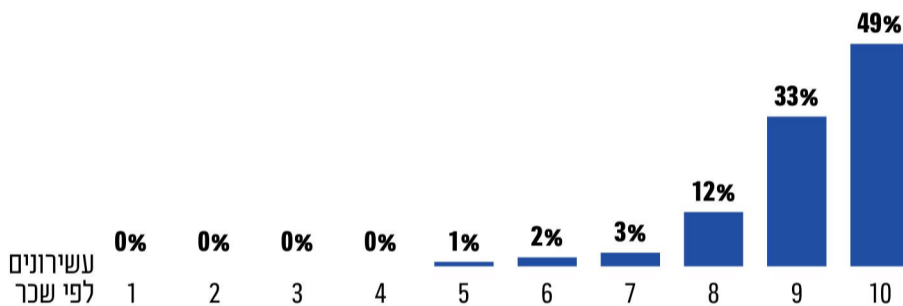
ההטבה	קרון השתלמות	קופת גמל להשקעה	פוליסת חיסכון	קרון נאמנות (פטורה)	קרון פנסיה	פיקדון בנקאי
הטבת מס בעת ההפקדה	✓	X	X	X	✓	X
מיסוי רווחים בעת משיכה	חלקי	✓	✓	✓	חלקי	✓
שיעור מס על רווחים	*0%	25%	25%	25%	חלקי	15% / 25%
מעבר בין מסלולים ללא קנס	✓	✓	✓	X	✓	X
קיזוז הפסדים אופטימלי	✓	✓	✓	חלקי	✓	X
נילות	אחרי 6 שנים	✓	✓	✓	X	בתחנת היציאה
הטבת מס בעת המשיכה	✓	אחרי גיל 60	X	X	✓	X

מקור: פורום "שווי הוגן", אוניברסיטת רייכמן

*מיסוי רווחים על הפקדות מעבר לתקרה - 25%

התפלגות הטבות המס בקרנות ההשתלמות לפי עשירונים

נתח מהטבות המס

מקור: אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר

יניב פגוט, הבורסה: "חיסול" קרנות ההשתלמות יוביל את הציבור שחסך דרכן להשקיע בחו"ל, וחברות כאן יפתחו תלות עוד יותר גבוהה במימון מבנקים במקום בשוק ההון"

ההטבות המיסוייות בכך, אז באים לחסל אותן."

לדברי פגוט, "חיסול" הקרנות יוביל את הציבור שחסך דרכן כספים "לרכוש יותר דירות ולנפח שוב את מחירי הנדל"ן, והוא יוציא יותר כסף להשקעות בחו"ל דוגמת במדד S&P 500. החברות (בישראל) יפתחו תלות עוד יותר גבוהה במימון בבנקים במקום מימון בשוק ההון", התריע.

לעומתו תיארה מנהלת מחלקת ההשקעות ברשות ניירות ערך, ענבל פולק, את הבעייתיות בכך שחלופות השקעה שאינן זוכות להטבת המס, מהוות האלטרנטיבה של השכבות החלשות באוכלוסייה. לדבריה, "האוכלוסיות שלהן חיסכון נמוך ביותר משקיעות את כספן בעיקר בפיקדונות בבנקים ובקרנות נאמנות - מוצרים ללא הטבות מס". לפיכך קראה פולק לגבש תנאים שקופים וברורים למיסוי אפיקי החיסכון השונים.

במדינה כמו ישראל, עם שכר נמוך מדי ומחירים גבוהים מדי, להתמודד עם יוקר המחיה. למשל כשהם צריכים פתאום טיפול שיניים שלא נמצא בסל הבריאות הממלכתי, וצריכים להוציא כבת אחת 5,000 שקל, מאיפה הם לוקחים אותו?". בן צור ציין כי מהנתונים שבידו 85% מהכספים בקרנות ההשתלמות נזילים ולא נמשכים. מה שמוכיח לדבריו, שאנשים משתמשים בהם רק ברגעי משבר כשחסר להם כסף. גם יניב פגוט, סמנכ"ל מסחר בכורסה לני"ע, התריע שפגיעה בקרנות ההשתלמות עלולה להוביל להשלכות חמורות, מכיוון אחר. "אף אחד לא שואל במה הכסף מושקע וכולם התייחסו למי נהנה מהטבת המס", אמר. "אזכיר לכם שחצי מהכסום שנחסך בקרנות ההשתלמות מושקע בשוק ההון הישראלי, כ-170 מיליארד שקל מתוכו באג"ח קונצרניות ובמניות ישראליות.

"אם המכשיר הזה ייעלם מהעולם - ובלי הטבת המס הקרנות ייעלמו - שוק ההון המקומי יתייבש עוד יותר. ואז מאיפה יגיע הכסף למימון החברות? באיזה מחירים יגויסו המקורות ומה יקרה לריכוזיות במשק? במקום לכוון נתח נכבד מנכסי קרנות ההשתלמות להשקעה בקרנות תשתיות מקומיות ובהון סיכון מקומי, דברים שישפיעו פה בתוך המדינה, ולהתנות את